7.1.2021 HE 245/2020 vp

Eduskunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Lausuntopyyntö

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnolla olevan hallituksen esityksen tavoitteena on vahvistaa paikallisten ja alueellisten viranomaisten mahdollisuuksia tehdä ennakoivia ja nopeita toimia koronaviruksen leviämisen estämiseksi. Keinot on porrastettu hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaisesti siten, että velvoitteita ja rajoituksia voitaisiin tiukentaa, jos aiemmat toimet eivät ole riittäviä. Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä muuttaa ja väliaikaisesti muuttaa tartuntatautilakia, liittyen covid-19-epidemiaan.

Esityksen mukaan viranomainen voisi asettaa alueellisia rajoituksia elinkeino- ja harrastustoimintaan silloin, kun se on välttämätöntä epidemian leviämisen estämiseksi. Kiihtymisvaiheessa myös matkustajamääriä voitaisiin rajoittaa Liikenne- ja viestintäviraston päätöksellä enintään puoleen normaalista.
Kunnat ja sairaanhoitopiirit voivat jo nyt järjestää ja tarvittaessa muuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa voimassa olevan lainsäädännön puitteissa tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tämä toimintatapa olisi ensisijainen myös jatkossa. Jos koronaepidemia kuitenkin olennaisesti vaarantaisi sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän toimintakykyä, aluehallintovirasto tai sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa päätöksen kunnallisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä nykyisestä poikkeavalla tavalla. Päätöksellä voisi esimerkiksi keskittää potilaiden hoitoa tiettyyn sairaalaan tai muuhun soveltuvaan hoitopaikkaan.
Hallitus esittää esityksessä myös pysyvämpiä muutoksia eristämistä koskevaan sääntelyyn. Eristäminen olisi jatkossa mahdollista myös muuhun paikkaan kuin terveydenhuollon toimintayksikköön, kuten ihmisen omaan kotiin.
Lisäksi täsmennetään viranomaisen tiedonsaantioikeutta ja virka-apua koskevaa sääntelyä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Osa muutoksista on tarkoitettu olemaan voimassa covid-19-epidemiaan liittyen väliaikaisesti 31.12.2021 saakka.

9 a §
Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentaminen covid-19-epidemian aikana
Ehdotetun pykälän nojalla aluehallintovirastot tai sosiaali- ja terveysministeriö voisivat velvoittaa kunnan tai muun järjestämisvastuullisen järjestämään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja toisen järjestämisvastuullisen tahon asukkaille. Uuden säädöksen tarkoituksena olisi varmistaa palvelujärjestelmän toiminta niissä tilanteissa, joissa muut keinot eivät olisi käytettävissä tai mahdollisia tai määräysten antaminen olisi muutoin kokonaistilanne arvioituna välttämätöntä.

Viitaten SuPerin syksyllä antamaan lausuntoon, VN/15739/2020, esitimme, huolemme siitä, että ehdotetussa pykälässä ei ole käsitelty ollenkaan mahdollisen toiminnan vaikutuksia

hoitohenkilöstöön. Hoitohenkilöstön siirtyessä viranomaisten päätöksellä toiseen työpaikkaan tai työtehtävien oleellisesti muuttuessa, edellytetään aina erityisosaamista, jotta potilas, asiakas- ja henkilöstön turvallisuus voidaan varmistaa. Hallituksen esityksessä on selkeästi esitettävä työnantajan velvollisuus huolehtia 9 a pykälän tarkoittamissa tilanteissa perehdyttämisestä, lisäkoulutuksesta, varmistettava jokaisen siirtyvän työntekijän osaaminen ja ammattitaito, sekä huolehdittava oikeasta ja riittävästä suojavarustuksesta. Työnantajan velvollisuus on lisäksi huolehtia toimiluvan ja tilanteen edellyttämästä riittävästä hoitajamitoituksesta. Niin uusien kuin palvelussuhteessa olevien hoitajien työsuhdeturvasta on huolehdittava poikkeusolojen aikana. Nämä eivät toteutuneet keväällä 2020 valmiuslain aikana ja seurauksena on ollut hoitohenkilöstön väsymistä, sekä hakeutumista pois alalta.

Ehdotettu toimivaltuus on tarkoitettu sovellettavaksi viimesijaisesti, kun epidemiologinen tilanne on valtakunnallisesti poikkeuksellisen vakava. SuPerin mielestä tämä on hyvä. Samoin päätöksen tekemisen määräaikaisuus, enintään kolmen kuukauden ajaksi kerrallaan ja välitön kumoaminen, mikäli tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

24 §

Tiedonsaantioikeus epidemian havaitsemiseksi, selvittämiseksi ja tartunnan jäljittämiseksi

SuPer pitää tärkeänä ja kannatettavana 24 pykälän uudistamista ehdotetulla tavalla. Kunnan tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä tulee olla salassapitosäännösten estämättä oikeus saada ja luovuttaa tartuntatautien torjunnasta vastaaville viranomaisille välttämättömät tiedot viivytyksestä ja korvauksetta, jos se on epidemian leviämisen estämiseksi tai matkustajien oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä. Vain välittömällä ja nopealla toiminnalla on vaikutuksia epidemian leviämiseen.

57 §

Työstä, varhaiskasvatuksesta ja oppilaitoksesta poissaolosta päättäminen

Esityksen mukaisesti. Sairaanhoitopiirinkuntayhtymän tartuntataudeista vastaavan lääkärin lisäys, sekä päivähoito sanan vaihtaminen varhaiskasvatukseksi, vastaavat tämän päivän lainsäädäntöä samoin kuin lausemuoto työstä, varhaiskasvatuksesta tai oppilaitoksesta poissaolosta on välittömästi kumottava, kun asianomainen ei ole enää tartuntavaarallinen.

58 c § Toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi, 58 d § Asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi, 58 e § Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi, 58 f § Matkustajamäärän väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi,
58 g § Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi, 59 a § Valvonta, 59 b § Tarkastukset, 59 c § Määräykset ja pakkokeinot

SuPerin mielestä ehdotettujen pykälien toimet ovat välttämättömiä lähikontaktien syntymisen ehkäisemiselle ja merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle taudin kiihtymis- ja leviämisvaiheessa silloin, kun hybridistrategian mukaiset aiemmat toimet eivät ole olleet riittäviä. Mainitut pykälät todettiin välttämättömiksi Covid -19 – epidemian torjunnassa.

68 §

Olosuhteet karanteenin ja eristämisen aikana

Esityksen mukaan karanteeni ja / tai eristäminen toteutetaan ensisijaisesti yhteisymmärryksessä henkilön kanssa henkilön asunnossa, terveydenhuollon toimintayksikössä, ympärivuorokautisia

asumispalveluja tarjoavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä, perhekodissa, turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa tai muussa karanteeni- tai eristämispäätöksen tekijän hyväksymässä ja osoittamassa paikassa, jossa sairastuneen tarvitsema hoito voidaan varmistaa.
Voimassa olevaan tartuntatautilakiin verrattuna karanteeni ja eristämispaikkoja on lisätty erilaisiin hoito- ja toimintaympäristöihin. SuPerin mielestä on tärkeää, että epidemian aikana vältytään turhilta siirroilta hoitopaikkojen välillä. Siirtojen välttäminen ei saa kuitenkaan johtaa siihen, että karanteenia tai eristämistä toteutetaan paikoissa, joissa hyvää hoitoa ei voida varmistaa tai sen toteuttaminen ei ole turvallista, johtuen erilaisista tekijöistä, kuten suojavarustuksen puutteista tai riittämättömästä henkilöstöstä henkilöstä, joiden osaamista ei ole varmistettu.
SuPerin mielestä lakiehdotuksessa tulee tarkemmin määritellä karanteenin tai eristämisen toteuttamisen edellytykset edellä mainituissa paikoissa, huomioiden hoitohenkilöstön osaaminen ja riittävä henkilöstömitoitus, jota poikkeustilanne edellyttää esimerkiksi lisääntyneen valvontatarpeen vuoksi. Suojavarustus, sekä olosuhteet, joissa karanteenia ja eristystä toteutetaan, on oltava turvalliset ja tilanteen vaatimat. SuPerin tiedossa on karanteeni- ja eristämistilanteita, joissa lain edellyttämät vaatimukset eivät ole toteutuneet riittävän valvonnan, henkilöstömäärän ja osaamisen osalta. Edellä mainittu koskee myös tilanteita, joissa karanteeni- tai eristämispäätös tehdään henkilön tahdosta riippumatta.
Karanteeni tai eristäminen eivät saa myöskään johtaa turhiin rajoituksiin muiden hoidettavien osalta, eikä heikentää palveluiden laatua. Hoidettavien perusoikeuksia ei saa rajoittaa infektioiden torjunnan perusteettomalla perustelulla.

89 §
Virka-apu
Hallituksen esityksen mukaan. Pykälän tarkoitus on lisätä Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen tai Tullin antamaa virka-apua pyynnöstä, huomioiden virka-avun antamisen edellytys, niin että se ei vaaranna virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

SuPer kannattaa pykälän 91 mukaista päätösten täytäntöönpanoa, sekä 92 pykälän mukaista käsittelyn kiireellisyyttä. Yleiset hygieniaohjeet koskien asiakkaiden ja osallistujien mahdollisuutta käsien puhdistamiseen ja tehostettuun siivoukseen ovat kannatettavia, samoin kuin velvollisuus antaa asiakkaille ja osallistujille tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä koskevat toimintaohjeet.

Silja Paavola
puheenjohtaja

Jussi Salo
kehittämisjohtaja

Lisätietoja lausunnosta antaa asiantuntija Elina Ottela, elina.ottela@superliitto.fi

SuPeriin kuuluu yli 90 000 lähi-ja perushoitajaa sekä muita toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneita, jotka työskentelevät julkisella ja yksityisellä sektorilla.